

Relationship between Practicing Religious Beliefs and Happiness among Students of Semnan University of Medical Sciences

Hossein Rezapour¹ , Gholam Hossein Mahdavinejad^{1,2*} ,
 Mojtaba Soltani-Kermanshahi²

1- Department of Islamic Studies, Faculty of Medicine, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

2- Social Determinants of Health Research Center, School of Medicine, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

*Correspondence should be addressed to Dr. Gholam Hossein Mahdavinejad; Email: mahdavi31@yahoo.com

Article Info

Received: Dec 8, 2021

Received in revised form:

Feb 8, 2022

Accepted: Mar 15, 2022

Available Online: Mar 21, 2023

Keywords:

Correlation

Happiness

Religion

Student

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i1.34726>

Abstract

Background and Objective: Happiness is one of the positive emotions in a person that affects his/her thoughts, feelings and behaviors and is closely related to religious beliefs. The present study was conducted to investigate the correlation between practicing religious beliefs and happiness in students of Semnan University of Medical Sciences.

Methods: The present study was descriptive-analytical and correlational, which was carried out in a cross-sectional manner. The statistical population included all students of Semnan University of Medical Sciences and the sample size based on multistage random sampling included 390 volunteer students. The main variables were practicing religious beliefs and happiness and the measurement instruments included two psychometric questionnaires of Temple and Oxford. In the present study, all ethical considerations were observed and the authors reported no conflict of interests.

Results: Data analysis showed that the correlation between religious beliefs and happiness was 0.26 ($P < 0.001$). Therefore, there was a positive and significant correlation between happiness and the practice of religious beliefs. The degree of slight correlation between religious beliefs and happiness in terms of maternal education was significant only in mothers with diploma, postgraduate education and above.

Conclusion: Considering the positive correlation between practicing religious beliefs and happiness, appropriate planning by university administrators is recommended to strengthen religious beliefs in students and their commitment to religious duties. Increasing students' happiness can play an important role in increasing hope and promoting scientific activities.

Please cite this article as: Rezapour H, Mahdavinejad GhH, Soltani-Kermanshahi M. Relationship between Practicing Religious Beliefs and Happiness among Students of Semnan University of Medical Sciences. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;9(1):20-32. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i1.34726>

Summary

Background and Objective

In the present material world, human is in dire need of religion and spirituality because s/he cannot achieve happiness and bliss through worldly pleasures for which there is no end (1). Happiness is one of the positive emotions in a person, which affects human thoughts, feelings

and behaviors and is synonymous with life satisfaction (2). Feeling happy is a common goal of human beings and has a positive effect on various aspects of one's life such as the physical health, longevity, academic performance, socialization process, creative thinking, problem-solving ability, and mental health. Therefore, if religious beliefs give people a sense of happiness, they inevitably accept them (3). In most of the studies conducted so far, beneficial effects of

religious beliefs have been acknowledged and their positive effects on various dimensions of people's life have been shown (1, 4, 5).

Taking into account the importance of religion in human individual and social life, and happiness as an effective indicator in all aspects of life and considering that happiness is considered as one of the important components of students' life and one of the signs of mental health, on the one hand, and given the fact that students as efficient, active and future-making forces of the society often experience many changes in their social and personal relationships when entering the university, the present study examined the correlation between practicing religious beliefs and happiness in students of Semnan University of Medical Sciences.

Methods

Compliance with ethical guidelines: In order to comply with the ethical principles, the participants were assured that all the information requested in the questionnaire would be used confidentially meaning that all the information related to the demographic characteristics and the level of happiness of the participants would be published collectively and the disclosure of this information would be definitely prevented.

The present study was descriptive-analytical and correlational, which was performed in a cross-sectional manner. The statistical population included all students of Semnan University of Medical Sciences, who during the research period (2019), were studying at the university and had spent at least two semesters. The main variables were the practice of religious beliefs and happiness. The measuring instruments included two psychometric questionnaires of Temple and Oxford (6-10).

Considering that the validity of questionnaires in Persian had already been confirmed, to calculate the reliability coefficient, Cronbach's alpha coefficient was used. 30 questionnaires were distributed among students of Semnan University of Medical Sciences. Cronbach's alpha for Temple and Oxford questionnaires were 91.5% and 82.0%, respectively, and therefore, their reliability was confirmed. The random multistage stratified sampling method was used for selecting the participants. The sample size, considering the correlation of about 15% and also the level of significance and power of 5 and 80%, was equal to 347; taking into account the sample loss of about 10%, the final sample size included 383 students. Descriptive statistics (the relative frequency, percentage, mean, and standard

deviation) were used for analysis, and to determine the correlation between variables according to their type, if they were normal, Pearson correlation test and if not, Spearman correlation test was applied at the significance level of 5%.

Results

The questionnaire was randomly distributed to and completed by 383 students from Semnan University of Medical Sciences, out of whom 46.7% were men and the rest were women. Due to the lack of data normality, the results of examining the correlation between variables using Spearman correlation coefficient showed that the correlation of religious beliefs with happiness, the average of two semesters, age, and the number of family members were 0.26 ($P<0.001$), 0.006 ($P=0.926$), 0.023 ($P=0.670$), and 0.003 ($P=0.952$), respectively. Therefore, the practice of religious beliefs was positively correlated with happiness, that is, the higher the practice of religious beliefs, the greater the level of happiness. However, the correlations of happiness with age and the number of family members was -0.060 ($P=0.261$), and 0.013 ($P=0.799$), respectively. Therefore, happiness had no correlation with them. The mean score related to students' happiness according to the Oxford Questionnaire was 73.9, the lowest of which was 43 and the highest was 113 while the mean score of religious beliefs based on the Temple Questionnaire was 81.1, the lowest of which was 42 and the highest was 118. According to these results, religious beliefs had a significant correlation with the birth place ($P=0.005$), the study school ($P<0.001$), the residence status ($P<0.001$) and the mother's education ($P<0.001$). Happiness was also significantly correlated with gender ($P=0.048$) and maternal education ($P=0.002$). Results showed that men were happier than women, and religious beliefs and happiness had a significant correlation only in mothers with diploma, MA and higher education.

Conclusion

The purpose of this study was to investigate the correlation between the practice of religious beliefs and the happiness of students of Semnan University of Medical Sciences. The findings showed a significant and positive correlation between the rate of practicing religious beliefs and happiness. The results of the present study were consistent with those of Hossein et. al, Vahabi et. al, Rohani, Akbarian, Dehghani et. al, and Mozafarinia et. al (11-16). According to the results, it can be stated that the correlation

between happiness and religious beliefs of students of Semnan University of Medical Sciences was almost lower than the similar mentioned cases. In general, according to the findings of the present study and the previous studies, it seems that religious beliefs are one of the factors affecting the feeling of happiness. This study showed that the degree of slight correlation between religious beliefs and happiness in terms of maternal education was significant only in mothers with diploma and postgraduate education. Therefore, appropriate planning by university administrators is recommended to be done to reinforce religious beliefs in students and their commitment to religious duties. Increasing students' happiness can play an important role in increasing hope and promoting scientific activities.

Acknowledgements

We are grateful to the esteemed Deputy of Research and Technology of Semnan University of Medical Sciences, who supported the implementation and costs of this project. Also, we sincerely thank the honorable professors Dr. Rashidipour, Dr. Askari Majdabadi and Dr. Sotoudeh who supervised the article preparation, as well as the officials and experts of the School Education Department, especially Mr. Zahmatkesh, the head of the Student Research Committee of Semnan University of Medical Sciences, who helped us in achieving the goals of the project.

Ethical considerations

According to the authors, this study is part of a research project entitled "Examining the correlation between religious beliefs, the academic status and happiness of students of Semnan University of Medical Sciences (2019)" with the code number 1600 and was approved by the Ethics Committee in the Research of Semnan University of Medical Sciences with the ethics code [IR.SEM.REC.1398.63](#).

Funding

According to the authors, this study was funded by Semnan University of Medical Sciences and Health Services.

Conflict of interest

The article authors did not report any conflict of interests in this study.

Authors' contribution

Writing the Discussion and Methods sections: first author; Writing the Introduction and Discussion

sections: second author; statistical analysis: third author.

References

1. Manzari-Tavakoli A-R, Araghi N. Relationship between religiosity and happiness among students of Islamic Azad University of Kerman 1389-1388. *Educational Psychology*. 2011;6(19):19-45. (Full Text in Persian)
2. Pasandideh A. *Olgooy-e Islami-e Shadkami ba Roykard-e Ravanshenasi-e Mosbatgera*. 3 ed. Qom: Dar al-Hadis 2016. (Full Text in Persian)
3. Hayati F, Namadmalianizadeh Z. The Effect of Self-efficacy and Happiness on Physical and Mental Health in Female Heads of Households under the Protection of Abadan Behzisti 011;6(19):19-45. (Full Text in Persian)
4. Sadiqi Arfai F, Tamannaefar MR, Abedinabadi A. The Relationship between Religious Orientation, Coping Styles, and Happiness of University Students. *Ravanshenasi Va Din*. 2012;5(3):135-46. (Full Text in Persian)
5. Faeedfar Z, Hamednia S, Faeedfar M, HabibpourSedani S, Assemi A. Examine the Relationship between Religious Beliefs and Happiness with Academic Achievement in Medical Students at Ahwaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Studies in Medical Sciences*. 2016;27(1):37-45. (Full Text in Persian)
6. Golzari M. The Impact of Umrah Mufradah on Students' Mental Health, Happiness and Practicing Religious Beliefs. *Studies in Islam and Psychology*. 2012;4(7):111-26. (Full Text in Persian)
7. Lachin JM. Introduction to sample size determination and power analysis for clinical trials. *Controlled clinical trials*. 1981;2(2):93-113.
8. Golzari M. Provide tools to measure the practice of religious beliefs and types of modesty and examine the relationship between religiosity and modesty with personality traits and mental health. Tehran: Allameh Tabataba'i University; 2000. (Full Text in Persian)
9. Alipoor A, Noorbala A. A preliminary evaluation of the validity and reliability of the Oxford happiness questionnaire in students in the universities of Tehran. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 1999;5(1):55-66. (Full Text in Persian)
10. Hossein-Sabet F, Mumipour M. Rabete-ye Mizan-e Amal be Bavarhay-e Dini va Jahatgiri-e Mazhabi ba Shdkami dar Daneshjooyan-e Dokhtar. *Ravanshenasi va Din*. 2016;31(3):145-61. (Full Text in Persian)
11. Hosseini K, Asghari Ebrahimabad MJ, Abdkhodaei MS. Investigation of relationship between the pilgrimage of Imam Reza (AS) with a happiness and

life satisfaction. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2016;2(2):3-16. (Full Text in Persian)

12. Vahabi B, Vahabi A, Yousefi F, Sayyadi M, Roshani D. Relationship between spiritual health and happiness in the students of Kurdistan University of Medical Sciences and its related factors. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*. 2018;5(2):93-103. (Full Text in Persian)

13. Rouhani A, Manavipour D. The relationship between the religion and happiness & marital satisfaction in the IAU of Mobarekeh branch. *Knowledge & Research in Applied Psychology*. 2008;10:189-206. (Full Text in Persian)

14. Akbarian F. On the relationship between religious attitude and happiness and self-efficacy of high school students. *Journal of school psychology*. 2016;5(2):7-19. (Full Text in Persian)

15. Dehghani F, Seifi M, Nateghi F, Faghihi A. The effectiveness of happiness training on improving the quality of life of women in Pars Special Economic Zone staffs based on their religious attitudes. *Iranian journal of educational sociology*. 2018;1(9):48-59. (Full Text in Persian)

16. Mozafarina F, Shokravi FA, Heydarnia A. Relationship between spiritual health and happiness among students. *Iranian Journal of Health Education and Health Promotion* 2014;2:97-108. (Full Text in Persian)

علاقة الاعتقاد بالقيم الدينية باحساس السعادة بين طلاب جامعة سمنان للعلوم الطبية

حسين رضاپور^١، غلامحسين مهدي نجاد^{٢*}، مجتبی سلطانی کرمانشاهی^٣

١- قسم العلوم الإسلامية، كلية الطب، جامعة سمنان للعلوم الطبية، سمنان، إيران.

٢- مركز دراسات الأسباب الاجتماعية المؤثرة على الصحة، كلية الطب، جامعة سمنان للعلوم الطبية، سمنان، إيران.

* المراسلات الموجهة إلى الدكتور غلامحسين مهدي نجاد؛ البريد الإلكتروني: mahdavi31@yahoo.com

الملخص

معلومات المادة

خلفية البحث وأهدافه: تولى المجتمعات التي تسعى لتحسين وضعها الراهن نحو الأفضل والتخطيط لمستقبل واعد، إهتماماً بالغاً بأوقات الفراغ لدى ففة التلاميذ المراهقين وترسم لها خططاً ممنهجة لرفع مستوى النتائج المرجوة. لأنّ هذه الففة مفعمة بالنشاط والحركة، وتمتع بمواهب واعدة. كما أنّ مستقبل البلاد وصناعة هذا المستقبل بيدها. وإنطلاقاً من هذه القضية المحورية في المجتمعات، لا يمكن لأي منها إهمال هذا الأمر وعدم إيلاء الإهتمام اللازم بأوقات فراغهم. ورغم هذا فإننا نرى شيئاً من هذه اللامبالاة بالنسبة إلى مجتمعنا؛ ونظراً لأنّ المجتمع الدولي يؤكد على ضرورة دراسة سلوك الأفراد في المجتمع وخاصة السلوك الصحي ونمط العيش السليم من الناحية الصحية، إلّا أن هذا الأمر لقي إهمالاً في مجتمعنا ولم يول الإهتمام اللازم. ومن هنا تسعى هذه الدراسة أن تسلط الضوء على دراسة تأثير طريقة قضاء أوقات الفراغ المخصصة للرياضة على نمط الحياة الإسلامية لدى التلاميذ البنات.

الوصول: ٣ جمادى الأولى ١٤٤٣
 وصول النص النهائي: ٦ رجب ١٤٤٣
 القبول: ١٢ شعبان ١٤٤٣
 النشر الإلكتروني: ٢٨ شعبان ١٤٤٤

الكلمات الرئيسية:

التواصل
 الدين
 الشعور بالسعادة
 الطلاب

منهجية البحث: يعتمد هذا البحث المنهجية الوصفية/ التحليلية والمنهج الارتباطي والذي أجري في فترة زمنية محددة. وقد اشتمل المجتمع الإحصائي جميع طلاب جامعة سمنان للعلوم الطبية. فقد اختير ٣٩٠ طالباً عبر منهجية أخذ العينات العشوائية متعددة المراحل. اما المتغيرات الأساسية فقد شملت الاعتقاد بالقيم الدينية والشعور بالسعادة، اما آلية تقييم النتائج فهي إستبيان التقييم النفسي لدى كل من معبد وجامعة أكسفورد. وقد تمت مراعاة جميع الموارد الأخلاقية في هذا البحث وإضافة إلى ذلك فإنّ مؤلفي لم يشيروا إلى أي تضارب في المصالح.

المعطيات: أظهر تحليل المعطيات أن درجة الارتباط بين العقيدة الدينية والشعور بالسعادة قد بلغ ٢٦% ($P < 0.001$). وهذا يدل على أنّ العلاقة بين الشعور بالسعادة والإيمان بالقيم الدينية هي علاقة إيجابية وذات دلالة واضحة. لكن درجة العلاقة الجزئية بين الإيمان بالقيم الدينية والشعور بالسعادة كانت متأثرة بمستوى دراسات الأم. فقد اقتصر هذا التأثير على الأمهات الحائزات على شهادة الإعدادية حتى الماجستير وما فوق ذلك من الشهادات الجامعية.

الاستنتاج: بالنظر إلى العلاقة الإيجابية بين الإيمان بالقيم الدينية والشعور بالسعادة، فإننا ننصح مسؤولي الجامعات وأصحاب القرار في المجال الأكاديمي بتعزيز هذه القيم وإداء الفرائض الدينية. فإن هذا الأمر من شأنه أن يعزز الشعور بالسعادة لدى الأفراد ويحثهم على القيام بمهامهم الدراسية ويعزز نشاطهم الأكاديمية.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Rezapour H, Mahdavejad GhH, Soltani-Kermanshahi M. Relationship between Practicing Religious Beliefs and Happiness among Students of Semnan University of Medical Sciences. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;9(1):20-32. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i1.34726>

رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان

حسین رضاپور^۱، غلامحسین مهدوی نژاد^{۱*}، مجتبی سلطانی کرمانشاهی^۲

۱- گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
 ۲- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
 *مکاتبات خطاب به دکتر غلامحسین مهدوی نژاد؛ رایانامه: mahdavi31@yahoo.com

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۷ آذر ۱۴۰۰
 دریافت متن نهایی: ۱۹ بهمن ۱۴۰۰
 پذیرش: ۲۴ اسفند ۱۴۰۰
 نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۱۴۰۲

چکیده

سابقه و هدف: شادکامی یکی از هیجان‌های مثبت در وجود آدمی است که بر اندیشه، احساس و رفتار او تأثیر می‌گذارد و رابطه تنگاتنگی با باورهای دینی دارد. پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه بین عمل به باورهای دینی و شادکامی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان صورت گرفته است.

روش کار: این پژوهش توصیفی-تحلیلی و از نوع همبستگی است که به صورت مقطعی انجام شده است. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان و حجم نمونه بر اساس نمونه‌گیری چندمرحله‌ای تصادفی ۳۹۰ دانشجوی به صورت داوطلبانه بود. متغیرهای اصلی عمل به باورهای دینی و شادکامی و ابزار اندازه‌گیری دو پرسش‌نامه روان‌سنجی شده معبد و آکسفورد بود. در این پژوهش همه موارد اخلاقی رعایت شده است و مؤلفان مقاله تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که مقدار همبستگی باورهای دینی با شادکامی ۰/۲۶ بود ($P < 0/001$). بنابراین، بین شادکامی و عمل به باورهای دینی ارتباط مثبت و معناداری وجود داشت و میزان ارتباط جزئی باورهای دینی و شادکامی بر حسب تحصیلات مادر تنها در مادران دارای تحصیلات دیپلم و فوق لیسانس به بالاتر معنادار بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به رابطه مثبت بین عمل به باورهای دینی و شادکامی، توصیه می‌شود که مدیران دانشگاه برنامه‌ریزی مناسبی برای تحکیم باورهای دینی و انجام فرایض دینی انجام دهند. این عمل با افزایش شادکامی آنان می‌تواند نقش مهمی در افزایش امید و ارتقای فعالیت‌های علمی داشته باشد.

واژه‌های کلیدی:

ارتباط
 دانشجو
 دین
 شادکامی

استناد مقاله به این صورت است:

Rezapour H, Mahdaveinejad GhH, Soltani-Kermanshahi M. Relationship between Practicing Religious Beliefs and Happiness among Students of Semnan University of Medical Sciences. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;9(1):20-32. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i1.34726>

مقدمه

نیز از عوامل مهم نیروی انسانی در فرایند تعلیم و تربیت و به‌عنوان نیروهای پویا و آینده‌ساز در جامعه معرفی شده‌اند که می‌توانند نقش بسیار مهمی در پیشرفت جامعه ایفا کنند. باورهای دینی و انگیزه‌های تحصیلی دانشجویان، امکانات پژوهشی آنان، حمایت‌های مادی و معنوی در زمینه بروز

دانشگاه از مؤثرترین نهادهایی است که در تعیین سرنوشت ملت‌ها ایفای نقش می‌کند و برای سامان‌دهی به امور جامعه و مدیریت آینده کشور نیرو و متخصص می‌پروراند و دانشجویان

زندگی انسان‌ها است. نتایج پژوهش منظری توکلی و عراقی‌پور با عنوان «بررسی رابطه بین دین‌داری و شادکامی در بین دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۸۸» نشان داده است که بین دین‌داری و شادکامی و همچنین بین سه مؤلفه دین‌داری یعنی رفتار دینی، دانش دینی و نگرش دینی و شادکامی نیز همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد (۱). مطالعه صدیقی ارفعی و همکاران با عنوان «رابطه جهت‌گیری مذهبی سبک‌های مقابله و شادکامی در دانشجویان» نشان داده است که بین جهت‌گیری مذهبی درونی و سبک مقابله مسئله‌محور ($r=0/26$) و بین جهت‌گیری مذهبی درونی و شادکامی رابطه مثبت معنادار ($r=0/16$) وجود دارد. تحلیل نتایج بیانگر این است که از بین سبک‌های مقابله، سبک مسئله‌محور با شادکامی رابطه مثبت معنادار ($r=0/41$) دارد (۶). در مطالعه فائیدفر و همکاران نیز با عنوان «بررسی رابطه انجام فرایض دینی با شادکامی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارومیه» نشان داده شده است که بین انجام فرایض دینی و شادکامی دانشجویان و بین مؤلفه‌های شادکامی و انجام فرایض دینی آنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (۷).

شهر سمنان (قومس) ساختاری مذهبی دارد و به اصطلاح شهر اخلاق است؛ انتظار این است که دانشجویان پذیرفته شده در آن نیز از لحاظ باورهای دینی در مرتبه بالایی قرار داشته باشند و با توجه به تحقیقات پیشین انتظار می‌رود مقدار شادکامی بالاتری نیز در میان دانشجویان آن وجود داشته باشد. علاوه بر این و با توجه به اهمیت دین در زندگی فردی و اجتماعی بشر و شادکامی به عنوان یک شاخص اثرگذار در تمامی شئون زندگی و با عنایت به اینکه شادکامی یکی از مؤلفه‌های مهم زندگی دانشجویان و یکی از نشانه‌های بهداشت روانی محسوب می‌گردد، از یک سو و توجه به اینکه قشر دانشجویان به عنوان نیروهای کارآمد، فعال و آینده‌سازان جامعه با ورود به دانشگاه غالباً تغییرات زیادی را در روابط اجتماعی و فردی تجربه می‌کنند از سوی دیگر و با توجه به اینکه بررسی نگرش و باورهای مذهبی در دانشجویان موضوعی است که در گستره نظری می‌تواند به چگونگی ارتباط مذهب و تأثیرگذاری آن در نوع مقابله با عوامل استرس‌زا کمک کند و از جهت عملی نیز با تشخیص این ارتباط می‌توان به ارتقای سطح مذهبی و باورهای مذهبی کمک کرد، پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین عمل به باورهای دینی و شادکامی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان پرداخته است.

استعدادهایشان و به طور کلی عواملی که بر عملکرد آموزشی و پژوهشی آنان تأثیرگذار است، اهمیت فراوان دارد؛ زیرا عوامل فردی و محیطی بسیاری کارایی و اثربخشی عملکرد تحصیلی دانشجویان را تحت تأثیر قرار می‌دهد که یکی از مهم‌ترین این عوامل باورهای دینی آنان است. انسان در دنیای مادی کنونی به شدت نیازمند دین و معنویت است؛ زیرا وی نمی‌تواند از طریق لذایذ دنیوی که هیچ پایانی برای آن نیست به شادکامی و سعادت نایل شود (۱). معنویت مرگب از جنبه‌های باورها و جهت‌گیری‌ها به سمت مقدساتی است که تأثیرهای متفاوتی بر اخلاق و رفتار و شخصیت افراد دارد و فرایند سازگاری با محیط را افزایش می‌دهد (۲).

شادکامی و شادمانی یکی از هیجان‌های مثبت در وجود آدمی است که بر اندیشه، احساس و رفتار انسان اثر می‌گذارد. شادکامی با خشنودی و رضایت از زندگی مترادف است (۳). بررسی آیات و روایات نشان می‌دهد تعریف شادکامی از نظر قرآن و حدیث با معنا و مفهوم لغوی آن تفاوتی ندارد. اسلام نیز شادکامی را خیر پایدار همراه با شادی و سرور می‌داند. تنها تفاوت اسلام با دیگر مکاتب در معرفی مصادیق خیر و سرور بادوام است (۳). کارل اریکسون^۱ شادکامی را هدف نهایی زندگی و شادکامی واقعی را در پرتو معنی‌دار و ارزشمند بودن زندگی می‌داند (۴). شادکامی حقیقتی موجود است که هرچند جرم مادی و قابل رؤیت ندارد اما دارای ماهیتی است که آفریده شده است و وجود دارد؛ از این رو همانند آفریده‌های دیگر حقیقتی است که قوانین خاص خود را دارد. علاوه بر این، برخی از امور هستی مانند ماهیت انسان، دنیا و آخرت و اموری از این دست که با شادکامی ارتباط پیدا می‌کند قوانین خاص خود را دارد. بر اساس آنچه از متون دینی به دست می‌آید سازوکار تأثیر خیر بر شادکامی از طریق ایجاد حس رضایتمندی و سازوکار تأثیر سرور از طریق ایجاد نشاط است (۳). احساس شادکامی هدف مشترک انسان‌ها است (۵) و بر جنبه‌های مختلف زندگی فرد همچون سلامت جسم، طول عمر، عملکرد تحصیلی، فرایند اجتماع‌پذیری، تفکر خلاق و توانایی حل مسئله و نیز بهداشت روانی تأثیر مثبت دارد، بنابراین اگر باور دینی به افراد احساس شادکامی اعطا کند به صورت اجتناب‌ناپذیری آن را می‌پذیرند.

در بیشتر مطالعاتی که تاکنون انجام گرفته، به نقش سودمند باورهای دینی در رفتار انسان‌ها اذعان شده و نشان‌دهنده تأثیر مثبت باورهای دینی بر ابعاد مختلف

^۱ Carl Erickson

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: به منظور رعایت اصول اخلاقی به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات خواسته شده در پرسش نامه به طور محرمانه استفاده خواهد شد. بدین صورت که تمامی اطلاعات مربوط به مشخصات جمعیت شناختی و میزان شادکامی شرکت کنندگان به صورت جمعی منتشر و از فاش شدن این اطلاعات به طور قطع جلوگیری خواهد شد.

پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی و از نوع همبستگی است که به صورت مقطعی انجام شده است. جامعه آماری تمامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان در دانشکده های پزشکی، دندانپزشکی، توانبخشی، پرستاری و مامایی سمنان و دانشکده پیراپزشکی سرخه بودند که در طول مدت تحقیق (سال ۱۳۹۸) مشغول به تحصیل بودند و دست کم دو ترم در دانشگاه حضور داشتند. جمع آوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای و میدانی و متغیرهای اصلی نیز عمل به باورهای دینی و شادکامی بود. ابزار اندازه گیری دو پرسش نامه به شرح زیر بود:

الف) پرسش نامه عمل به باورهای دینی (معبد):

گلزاری این پرسش نامه را در ۲۵ ماده طراحی کرده است که عمل به باورهای دینی را اندازه گیری می کند. هر سؤال شامل پنج گزینه است که از صفر تا ۴ نمره گذاری می شود. بدین ترتیب کمترین نمره کل صفر و به معنای عمل نکردن به هیچ یک از باورهای دینی؛ و بیشترین نمره (۱۰۰) نشان دهنده عمل به همه باورهای دینی است که روان سنجی آن انجام شده است و بر این اساس اعتبار محتوای (صوری و منطقی) ابزار تأیید و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۹۴ گزارش شده است (۸).

ب) پرسش نامه شادکامی آکسفورد: ارگایل ولو^۱ این

پرسش نامه را در سال ۱۹۹۰ با معکوس کردن مواد مقیاس افسردگی بک^۲ ساخته است. این مقیاس ۲۹ ماده دارد که بر اساس طیف چهاردرجه ای از ۱ تا ۴ نمره گذاری می شود. بنابراین، حداقل نمره هر آزمودنی ۲۹ و حداکثر آن ۱۱۶ است و هر چه نمره آزمودنی بالاتر باشد، نشان دهنده شادکامی بالاتر وی است و برعکس. در مطالعات دیگر روان سنجی پرسش نامه انجام شده است (۹، ۱۰). نتایج پژوهش علیپور و نوربالا

نیز از پایایی و روایی پذیرفتنی آزمون شادکامی آکسفورد در جامعه ایرانی حکایت دارد (۱۱).

در پژوهش حاضر با توجه به اینکه قبلاً روایی پرسش نامه های فارسی تأیید شده است برای محاسبه ضریب قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ۳۰ پرسش نامه بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان توزیع شد و آلفای کرونباخ به ترتیب برای پرسش نامه های معبد و آکسفورد مقادیر ۹۱/۵ و ۸۲/۰٪ بود؛ بنابراین پایایی ابزارها تأیید شد.

جهت نمونه گیری از روش طبقه ای چندمرحله ای تصادفی استفاده شد. به این صورت که هر دانشکده به عنوان طبقات و در مرحله بعد کلاس های درسی به عنوان خوشه ها انتخاب گردید. حجم نمونه با در نظر گرفتن همبستگی حدود ۱۵٪ و نیز مقدار P و توان ۵ و ۸۰٪ برابر ۳۴۷ بود که با در نظر گرفتن ریزش نمونه حدود ۱۰٪ حجم نمونه نهایی ۳۸۳ دانشجو شد.

جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمارهای توصیفی (درصد فراوانی نسبی، میانگین و انحراف معیار) و برای تعیین ارتباط متغیرها بر حسب نوع متغیر و با توجه به طبیعی نبودن آنها از آزمون همبستگی اسپیرمن و معنی داری در مقدار $P=0/05$ استفاده شد.

یافته ها

شرکت کنندگان در پژوهش ۳۸۳ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان بودند که پرسش نامه های پژوهش را تکمیل کردند. از این تعداد ۴۶/۷٪ مرد و بقیه زن بودند (جدول شماره ۱). میانگین (انحراف معیار) سن، تعداد افراد خانوار، میانگین های ترم اول و دوم سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ به ترتیب ۲۰/۹ (۰/۲)، ۴/۵ (۱/۲)، ۱۶/۸ (۱/۵) و ۱۶/۴ (۱/۵) بود. میانگین (انحراف معیار) دو ترم دانشجویان نیز ۱۶/۶ (۱/۴) بود. جدول شماره ۱ اطلاعات توصیفی دانشجویان را نشان می دهد.

با توجه به طبیعی نبودن داده ها، نتایج بررسی ارتباط بین متغیرها با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که مقدار همبستگی باورهای دینی با شادکامی، میانگین دو ترم، سن و تعداد افراد خانواده به ترتیب $0/26$ ($P < 0/001$)، $0/006$ ($P = 0/926$)، $0/023$ ($P = 0/670$) و $0/003$ ($P = 0/952$) بود. بنابراین، عمل به باورهای دینی با شادکامی

^۱ Argyll Velo

^۲ Beck depression scale

و تحصیلات پدر و مادر نشان می‌دهد. با توجه به آن باورهای دینی با محل تولد ($P=0/005$)، دانشکده محل تحصیل ($P<0/001$)، وضعیت سکونت ($P<0/001$) و تحصیلات مادر ($P<0/001$)؛ و شادکامی با جنسیت ($P=0/048$) و تحصیلات مادر ($P=0/002$) ارتباط معنی‌داری داشت که نشان‌دهنده شادکامی بیشتر در مردان است. با توجه به اینکه تحصیلات مادر هم با باورهای مذهبی هم با شادکامی ارتباط دارد، بنابراین در جدول شماره ۲ میزان ارتباط جزئی باورهای دینی و شادکامی بر حسب سطح تحصیلات مادر نشان داده شده است. بر اساس آن باورهای دینی و شادکامی تنها در مادران با تحصیلات دیپلم و فوق‌لیسانس و بالاتر ارتباط معنی‌دار داشت.

ارتباط داشت و این ارتباط به صورت هم‌جهت بود؛ یعنی هرچه عمل به باورهای دینی بالاتر باشد میزان شادکامی نیز بیشتر می‌شود. به عبارت دیگر، بین شادکامی و عمل به باورهای دینی ارتباط مثبت و معناداری وجود داشت؛ ولی مقدار همبستگی شادکامی با سن و تعداد افراد خانواده به ترتیب $0/060 - (P=0/261)$ و $0/013 (P=0/799)$ بود؛ بنابراین شادکامی با هیچ‌کدام ارتباطی نداشت. میانگین نمره شادکامی دانشجویان بر اساس پرسش‌نامه آکسفورد $73/9$ بود که کمترین آن 43 و بیشترین آن 113 بود و در بین دانشجویان نمره باورهای مذهبی بر اساس پرسش‌نامه معبد نیز دارای میانگین $81/1$ بود که کمترین آن 42 و بیشترین آن 118 بود.

جدول شماره ۱ ارتباط باورهای دینی و شادکامی را با جنسیت، محل تولد، دانشکده محل تحصیل، وضعیت سکونت

جدول (۱) اطلاعات توصیفی متغیرهای کیفی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان و ارتباط آن با باورهای دینی و شادکامی

متغیر	نوع	تعداد	درصد	میانگین (انحراف معیار) باورهای مذهبی	P-value	میانگین (انحراف معیار) شادکامی	P-value																																																																																							
جنسیت	مرد	۱۷۹	۴۶/۷	(۱۸/۱)۸۱/۵	۰/۵۴۱	(۱۳/۲)۷۵/۱	۰/۴۸۰																																																																																							
	زن	۲۰۴	۵۳/۳	(۱۶/۹)۸۰/۴		(۱۰/۳)۷۲/۷		محل تولد	سمنان	۱۰۲	۲۶/۲	(۱۶/۶)۸۵/۲	۰/۰۰۵	(۱۱/۵)۷۴/۵	۰/۶۱۲	سایر	۲۸۸	۷۳/۸	(۱۷/۵)۷۹/۶	(۱۲/۰)۷۳/۸	دانشکده محل تحصیل	دندان‌پزشکی	۲۱	۵/۴	(۲۰/۷)۷۲/۱	۰/۰۰۱	(۱۲/۰)۷۱/۸	۰/۲۷۷	پزشکی	۱۶۴	۴۲/۱	(۱۷/۱)۸۳/۸	۷۳/۱)۷۴/۷	پرستاری	۶۹	۱۷/۷	(۱۷/۱)۸۵/۳	(۱۱/۸)۷۶/۷	توانبخشی	۶۵	۱۶/۷	(۱۶/۳)۷۷/۷	(۹/۴)۷۱/۶	وضعیت ازدواج	پیراپزشکی	۷۱	۱۸/۲	(۱۶/۰)۷۶/۵	۰/۲۵۲	(۱۰/۲)۷۲/۷	۰/۲۷۷	مجرد	۳۵۴	۹۳/۴	(۱۷/۰)۸۱/۶	(۱۲/۲)۷۳/۹	متأهل	۲۵	۶/۶	(۲۰/۸)۷۷/۵	(۷/۳)۷۶/۶	وضعیت سکونت	خوابگاه	۲۴۸	۶۶/۷	(۱۷/۸)۷۹/۲	۰/۰۰۱	۱۲/۷)۷۴/۲	۰/۹۶۶	اجاره	۴۱	۱۱	(۱۵/۷)۷۷/۰	(۱۱/۷)۷۴/۱	با خانواده	۸۳	۲۲/۳	(۱۲/۹)۹۰/۹	(۹/۳)۷۳/۸	تحصیلات پدر	زیر دیپلم	۴۵	۱۲/۲	(۱۵/۶)۸۵/۷	۰/۳۵۰	۱۰/۸)۷۲/۷	۰/۵۹۴	دیپلم	۱۱۷	۳۱/۸	(۱۵/۷)۸۱/۳	(۸/۶)۷۵/۳	کاردانی و کارشناسی	۱۲۸
محل تولد	سمنان	۱۰۲	۲۶/۲	(۱۶/۶)۸۵/۲	۰/۰۰۵	(۱۱/۵)۷۴/۵	۰/۶۱۲																																																																																							
	سایر	۲۸۸	۷۳/۸	(۱۷/۵)۷۹/۶		(۱۲/۰)۷۳/۸		دانشکده محل تحصیل	دندان‌پزشکی	۲۱	۵/۴	(۲۰/۷)۷۲/۱	۰/۰۰۱	(۱۲/۰)۷۱/۸	۰/۲۷۷	پزشکی	۱۶۴	۴۲/۱	(۱۷/۱)۸۳/۸	۷۳/۱)۷۴/۷		پرستاری	۶۹	۱۷/۷	(۱۷/۱)۸۵/۳		(۱۱/۸)۷۶/۷		توانبخشی	۶۵	۱۶/۷	(۱۶/۳)۷۷/۷	(۹/۴)۷۱/۶	وضعیت ازدواج	پیراپزشکی	۷۱	۱۸/۲	(۱۶/۰)۷۶/۵	۰/۲۵۲	(۱۰/۲)۷۲/۷	۰/۲۷۷	مجرد	۳۵۴		۹۳/۴	(۱۷/۰)۸۱/۶	(۱۲/۲)۷۳/۹	متأهل		۲۵		۶/۶	(۲۰/۸)۷۷/۵	(۷/۳)۷۶/۶	وضعیت سکونت	خوابگاه	۲۴۸	۶۶/۷	(۱۷/۸)۷۹/۲	۰/۰۰۱	۱۲/۷)۷۴/۲		۰/۹۶۶	اجاره	۴۱	۱۱		(۱۵/۷)۷۷/۰		(۱۱/۷)۷۴/۱	با خانواده	۸۳	۲۲/۳	(۱۲/۹)۹۰/۹	(۹/۳)۷۳/۸	تحصیلات پدر	زیر دیپلم	۴۵	۱۲/۲		(۱۵/۶)۸۵/۷	۰/۳۵۰	۱۰/۸)۷۲/۷	۰/۵۹۴		دیپلم		۱۱۷	۳۱/۸	(۱۵/۷)۸۱/۳	(۸/۶)۷۵/۳	کاردانی و کارشناسی	۱۲۸	۳۴/۸
دانشکده محل تحصیل	دندان‌پزشکی	۲۱	۵/۴	(۲۰/۷)۷۲/۱	۰/۰۰۱	(۱۲/۰)۷۱/۸	۰/۲۷۷																																																																																							
	پزشکی	۱۶۴	۴۲/۱	(۱۷/۱)۸۳/۸		۷۳/۱)۷۴/۷																																																																																								
	پرستاری	۶۹	۱۷/۷	(۱۷/۱)۸۵/۳		(۱۱/۸)۷۶/۷																																																																																								
	توانبخشی	۶۵	۱۶/۷	(۱۶/۳)۷۷/۷		(۹/۴)۷۱/۶																																																																																								
وضعیت ازدواج	پیراپزشکی	۷۱	۱۸/۲	(۱۶/۰)۷۶/۵	۰/۲۵۲	(۱۰/۲)۷۲/۷	۰/۲۷۷																																																																																							
	مجرد	۳۵۴	۹۳/۴	(۱۷/۰)۸۱/۶		(۱۲/۲)۷۳/۹																																																																																								
	متأهل	۲۵	۶/۶	(۲۰/۸)۷۷/۵		(۷/۳)۷۶/۶																																																																																								
وضعیت سکونت	خوابگاه	۲۴۸	۶۶/۷	(۱۷/۸)۷۹/۲	۰/۰۰۱	۱۲/۷)۷۴/۲	۰/۹۶۶																																																																																							
	اجاره	۴۱	۱۱	(۱۵/۷)۷۷/۰		(۱۱/۷)۷۴/۱																																																																																								
	با خانواده	۸۳	۲۲/۳	(۱۲/۹)۹۰/۹		(۹/۳)۷۳/۸																																																																																								
تحصیلات پدر	زیر دیپلم	۴۵	۱۲/۲	(۱۵/۶)۸۵/۷	۰/۳۵۰	۱۰/۸)۷۲/۷	۰/۵۹۴																																																																																							
	دیپلم	۱۱۷	۳۱/۸	(۱۵/۷)۸۱/۳		(۸/۶)۷۵/۳																																																																																								
	کاردانی و کارشناسی	۱۲۸	۳۴/۸	(۱۷/۶)۸۲/۲		(۱۳/۳)۷۴/۰																																																																																								

متغیر	نوع	تعداد	درصد	میانگین (انحراف معیار) باورهای مذهبی	P-value	میانگین (انحراف معیار) شادکامی	P-value
تحصیلات مادر	ارشد	۷۸	۲۱/۲	(۱۸/۵)۸۰/۲	۰/۰۰۱	(۱۲/۷)۷۴/۱	۰/۰۰۲
	زیر دیپلم	۴۸	۱۳	(۱۴/۳)۸۳/۰			
	دیپلم	۱۴۹	۴۰/۵	(۱۶/۰)۸۱/۹			
	کاردانی و کارشناسی	۱۱۹	۳۲/۳	(۱۷/۷)۷۶/۶			
	ارشد	۵۲	۱۴/۱	(۱۴/۸)۹۳/۴			

جدول ۲) میزان ارتباط جزئی باورهای مذهبی و شادکامی بر حسب سطح تحصیلات مادر

تحصیلات مادر	مقدار همبستگی جزئی باورهای مذهبی و شادکامی	P-value
زیر دیپلم	۰/۰۹۳	۰/۵۳۱
دیپلم	۰/۲۵۵	۰/۰۰۲
کاردانی و کارشناسی	۰/۱۴۹	۰/۱۰۶
فوق لیسانس و بالاتر	۰/۳۹۴	۰/۰۰۴

بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش بررسی رابطه میزان عمل به باورهای دینی با شادکامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان بود. این تحقیق نشان داد که بین میزان عمل به باورهای دینی و شادکامی ارتباط معنی دار و مثبتی وجود داشت. نتایج مطالعه حاضر با پژوهش‌های دیگر همسو است. پژوهش حسین‌ثابت و مومی‌پور نشان می‌دهد که بین شادکامی و عمل به باورهای دینی ($P < 0/005$ و $r = 0/23$) و بین شادکامی و جهت‌گیری مذهبی درونی ($P < 0/005$ و $r = 0/27$) ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد (۱۲). پژوهش حسینی و همکاران نیز نشان می‌دهد که بین میزان نگرش و میزان عمل به زیارت امام رضا (ع) با احساس شادکامی و رضایت از زندگی در سطح $P < 0/001$ همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد (۱۳). پژوهش وهابی و همکاران نشان داده است که بین سلامت معنوی و شادکامی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/001$ و $r = 0/52$) در مطالعه‌ای که روحانی و معنوی‌پور درباره عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه انجام داده‌اند به این نتیجه دست یافته‌اند که بین دین‌داری و شادکامی و رضایت زناشویی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/001$) (۱۵). پژوهش اکبریان ارتباط مثبت و معنادار

بین نگرش مذهبی با شادکامی و خودکارآمدی دانش‌آموزان را نشان داده و میزان ضرایب همخوانی به ترتیب $P < 0/027$ و $P < 0/064$ گزارش شده است (۱۶). دهقانی و همکاران در پژوهش خود نشان داده‌اند که بین گروه نگرش مذهبی قوی و ضعیف تفاوت معناداری وجود دارد و آموزش شادکامی در افراد با نگرش مذهبی قوی تأثیر بیشتری بر مؤلفه‌های رضایت زندگی، سر ذوق بودن، آمادگی روانی و امیدواری نسبت به افراد با نگرش مذهبی ضعیف دارد (۱۷). مظفری‌نیا و همکاران در پژوهش خود بیان کرده‌اند که سلامت معنوی دانشجویان با شادکامی آنان رابطه مثبت و معناداری دارد و ضریب همبستگی بین آنها $0/62$ است (۱۸). در پژوهش مقایسه‌ای که ورعی و همکاران درباره مؤلفه‌های بهزیستی معنوی و شادکامی و سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه شهید باهنر و حوزه علمی شهر کرمان انجام داده‌اند به این نتیجه دست یافته‌اند که بین بهزیستی معنوی، بهزیستی وجودی و بهزیستی مذهبی با شادکامی رابطه مثبت وجود دارد ($P < 0/001$)؛ همچنین بهزیستی معنوی و شادکامی تفاوت معناداری در دانشجویان دانشگاه شهید باهنر و حوزه علمی دارد ($P < 0/001$) و سطح بالاتر بهزیستی معنوی و شادکامی در حوزه‌های علمی نشان‌دهنده اثر عمل به باورهای دینی و معنویت موجود در این مدارس در متغیرهای بررسی شده است (۱۹). علوی نیز در پژوهشی نشان داده است

موجب ایجاد احساس ارتباط فرد با خدا می‌شود؛ این ارتباط از جهاتی شبیه ارتباط با انسان‌ها است که موجب خشنودی و رضایتمندی از زندگی می‌شود. از این رو کسانی که در زمینه دین به اعتقاد رسیده باشند و در عمل به باورهای دینی خود موفق باشند ممکن است در همدلی، مسئولیت‌پذیری و انعطاف‌پذیری توفیق بیشتری داشته باشند؛ به همین دلیل چنین افرادی احتمالاً توانایی بالایی برای بهبود در روابط و تعاملات خود دارند. در نتیجه، سازگاری و رضایتمندی بیشتری از زندگی خود دارند و افرادی شادکام هستند (۱۲).

در بسیاری از مطالعات شواهدی بر رابطه مثبت بین دین‌داری و سلامتی (جسم و روان) فراهم شده است. بیشتر مطالعات موجود دست‌کم یک ارتباط مثبت بین دین‌داری و شاخص‌های سلامتی (شادکامی، رضایت از زندگی و...) گزارش کرده‌اند. الیسون^۱ و همکاران دریافته‌اند که شدت عبادات یعنی دعاهای مکرر و احساس نزدیکی با خداوند قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده رضایت از زندگی است (۳). همچنین داشتن باورهای استوار با رضایت از زندگی مستقل از حضور در کلیسا و دعاهای خصوصی همبستگی دارد. آنان به این نتیجه رسیده‌اند که باورها مهم‌ترین منبع شادی است. آلان کار^۲ نیز در این باره می‌گوید در مطالعاتی که در آمریکای شمالی انجام شده بین شادمانی و پرداختن به فعالیت‌های دینی همبستگی به دست آمده است (۳).

در نهایت، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که مقدار همبستگی باورهای دینی با شادکامی ۰/۲۶ بود ($P < ۰/۰۰۱$). بنابراین، بین شادکامی و عمل به باورهای دینی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد و میزان ارتباط جزئی باورهای دینی و شادکامی برحسب تحصیلات مادر تنها در مادران دارای تحصیلات دیپلم و فوق‌لیسانس به بالاتر معنادار است.

محدودیت‌های پژوهش

پژوهش حاضر به ابزارهای استفاده‌شده در این تحقیق وابسته بود. از این رو کیفیت نتایج تابع ویژگی‌های پرسش‌نامه عمل به باورهای دینی معبد و شادکامی آکسفورد است. نتایج این پژوهش منوط به پاسخ‌های آزمودنی‌ها است؛ زیرا ممکن است آزمودنی در پاسخگویی به سؤالات اصل صداقت را رعایت نکرده و به‌صراحت باورهای خویش را بیان نکرده باشد یا کوشیده باشد خود را بهتر از آنچه هست نشان دهد؛ این امر

که رابطه مثبت و معناداری بین نگرش دینی و رفتار مذهبی و شادکامی وجود دارد. به عبارت دیگر، هرچه نگرش و رفتار دینی بیشتر باشد، شادکامی دانشجویان دانشگاه بالاتر است (۲۰). رضوی و همکاران نیز در پژوهش خود نشان داده‌اند که دین‌داری رابطه مثبت و معنادار با شادکامی دارد. علاوه بر این، مذهبی‌ترین ملل و شادترین مردم در خاورمیانه زندگی می‌کنند (۲۱). در مطالعه‌ای که نجفی ثانی و همکاران درباره ارتباط انس با قرآن و فعالیت‌های مذهبی با شادمانی در زنان باردار انجام داده‌اند به این نتیجه دست یافته‌اند که بین مدت زمان صرف‌شده جهت فعالیت‌های مذهبی ($P < ۰/۰۰۱$) و انس با قرآن ($P < ۰/۰۰۱$) با سطح شادمانی همبستگی مثبتی وجود دارد؛ به این معنا که هرچه میزان مدت فعالیت‌های مذهبی و انس با قرآن در دوران بارداری بیشتر باشد، سطح شادمانی بیشتر می‌شود (۲۲) و متقابلاً تخلف از عمل به باورهای دینی (گناه) با توجه به اصول حاکم بر نظام تکوین و بر پایه مبانی جهان‌بینی اسلامی می‌تواند موجب بروز برخی از بیماری‌های جسمی شود (۲۳).

با توجه به موارد یادشده، مشاهده می‌شود که تقریباً ارتباط بین شادکامی و باورهای دینی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان کمتر از موارد مشابه ذکر شده است. به‌طور کلی، با توجه به یافته‌های این پژوهش و پژوهش‌های پیشین به نظر می‌رسد که باورهای دینی یکی از عوامل تأثیرگذار بر احساس شادکامی است. در تبیین این رابطه باید به چندین امکان توجه کرد:

- باور به تقدیر الهی (که مبتنی بر خیر است) انسان را از تأثیر نوسانات شدید زندگی ایمن می‌سازد و احساس معنادار بودن زندگی را به انسان می‌دهد و موجب آرامش و امیدواری می‌شود و جایی برای حزن و اندوه باقی نمی‌ماند (۳).

- باورهای دینی به‌عنوان مروج رفتار مثبت یک سبک سالم برای زندگی پیشنهاد می‌کند و هنجارهای شایسته اجتماعی را تشویق و رفتارهای ناپسند را زشت می‌شمارد.

- از آنجاکه بسیاری از اعمال دینی در گردهمایی‌های مذهبی رخ می‌دهد، موجب پدیدآمدن روابط نزدیک و صمیمی با افراد دیگر می‌شود. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که فراوانی روابط نزدیک با دیگران یکی از همبسته‌های احساس شادکامی است.

- حضور و شرکت در امور دینی می‌تواند برای افراد حمایت اجتماعی ایجاد کند. این خود بر خوشحالی و روحیه و خلق بالای افراد اثر دارد. ضمن اینکه عمل به باورهای دینی

^۱ Elisson
^۲ Alan Carr

تضاد منافع

مؤلفان مقاله هیچ گونه تضاد منافی درباره این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

نگارش بحث و روش کار: مؤلف اول؛ نگارش مقدمه و بحث: مؤلف دوم؛ و تحلیل آماری: مؤلف سوم.

References

1. Manzari-Tavakoli A-R, Araghi N. Relationship between religiosity and happiness among students of Islamic Azad University of Kerman 1389-1388. *Educational Psychology*. 2011;6(19):19-45. (Full Text in Persian)
2. Preston JL, Ritter RS. Different effects of religion and God on prosociality with the ingroup and outgroup. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2013;39(11):1471-83.
3. Pasandideh A. *Olgooy-e Islami-e Shadkami ba Roykard-e Ravanshenasi-e Mosbatgera*. 3 ed. Qom: Dar al-Hadis 2016. (Full Text in Persian)
4. Erikson K. Should happiness be our ultimate goal. Received from [www Google Karlerksoneterprises htm](http://www.Google.Karlerksoneterprises.htm). 2003.
5. Hayati F, Namadmalianizadeh Z. The Effect of Self-efficacy and Happiness on Physical and Mental Health in Female Heads of Households under the Protection of Abadan Behzisti Welfare Office. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2021;7(1):36-51. (Full Text in Persian)
6. Sadiqi Arfaii F, Tamannaeifar MR, Abedinabadi A. The Relationship between Religious Orientation, Coping Styles, and Happiness of University Students. *Ravanshenasi Va Din*. 2012;5(3): 135-46. (Full Text in Persian)
7. Faedfar Z, Hamednia S, Faedfar M, HabibpourSedani S, Assemi A. Examine the Relationship between Religious Beliefs and Happiness with Academic Achievement in Medical Students at Ahwaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Studies in Medical Sciences*. 2016;27(1):37-45. (Full Text in Persian)
8. Golzari M. The Impact of Umrah Mufradah on Students' Mental Health, Happiness and Practicing Religious Beliefs. *Studies in Islam and Psychology*. 2012;4(7):111-26. (Full Text in Persian)
9. Lachin JM. Introduction to sample size determination and power analysis for clinical trials.

می‌تواند بر یافته‌های به‌دست‌آمده در این پژوهش تأثیر بگذارد؛ از این رو تعمیم یافته‌ها باید با احتیاط انجام شود. علاوه بر این، چون طرح مطالعه حاضر از نوع همبستگی است نه آزمایشی، ادعای روابط علی در میان متغیرهای مطالعه شده ممکن نیست؛ زیرا می‌توان گفت بین دین‌داری و میزان شادکامی رابطه وجود دارد، اما نمی‌توان ادعا کرد دین‌داری علت شادکامی است. این محدودیت‌ها از ارزش یافته‌های فعلی نمی‌کاهد؛ اما نتایجی را که می‌توان درباره متغیرهای مطالعه شده گرفت، محدود می‌کند.

پیشنهاد‌های پژوهش

پیشنهاد می‌شود پژوهشگران با انجام پژوهش‌های مختلف نقش هر یک از مصادیق تعالیم دینی را از جهت باور و عملکرد در ایجاد و تقویت شادکامی ارزیابی نمایند.

قدردانی

از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی سمنان که از اجرا و هزینه‌های این طرح حمایت کرده‌اند، قدردانی می‌شود. همچنین از استادان بزرگوار جناب آقای دکتر رشیدی‌پور، دکتر عسکری مجدآبادی و دکتر ستوده که در تهیه مقاله نویسندگان را راهنمایی کرده‌اند و مسئولان و کارشناسان اداره آموزش دانشکده‌ها به ویژه جناب آقای زحمتکش مسئول کمیته تحقیقات دانشجویی و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان که با مشارکت خود دستیابی به نتایج را امکان‌پذیر ساخته‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش بخشی از طرح پژوهشی با عنوان «بررسی میزان رابطه باورهای دینی با وضعیت تحصیلی و شادکامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان (۱۳۹۸)» است که کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی سمنان با کد اخلاق [IR.SEMUMS.REC.1398.63](https://www.semums.ac.ir/IR.SEMUMS.REC.1398.63) آن را تأیید کرده است.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این مطالعه با حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی سمنان اجرا شده است.

Controlled clinical trials. 1981;2(2):93-113.

10. Golzari M. Provide tools to measure the practice of religious beliefs and types of modesty and examine the relationship between religiosity and modesty with personality traits and mental health. Tehran: Allameh Tabataba'i University; 2000. (Full Text in Persian)

11. Alipoor A, Noorbala A. A preliminary evaluation of the validity and reliability of the Oxford happiness questionnaire in students in the universities of Tehran. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 1999;5(1):55-66. (Full Text in Persian)

12. Hossein-Sabet F, Mumipur M. Rabeteze Mizan-e Amal be Bavahay-e Dini va Jahatgiri-e Mazhabi ba Shdkami dar Daneshjooyan-e Dokhtar. Ravanshenasi va Din. 2016;31(3):145-61. (Full Text in Persian)

13. Hosseini K, Asghari Ebrahimabad MJ, Abdkhodaei MS. Investigation of relationship between the pilgrimage of Imam Reza(AS) with a happiness and life satisfaction. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2016;2(2):3-16. (Full Text in Persian)

14. Vahabi B, Vahabi A, Yousefi F, Sayyadi M, Roshani D. Relationship between spiritual health and happiness in the students of Kurdistan University of Medical Sciences and its related factors. Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry. 2018;5(2):93-103. (Full Text in Persian)

15. Rouhani A, Manavipour D. The relationship between the religion and happiness & marital satisfaction in the IAU of Mobarekeh branch. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2008;10:189-206. (Full Text in Persian)

16. Akbarian F. On the relationship between religious attitude and happiness and self-efficacy of high school students. Journal of school psychology. 2016;5(2):7-19. (Full Text in Persian)

17. Dehghani F, Seifi M, Nateghi F, Faghihi A. The effectiveness of happiness training on improving the quality of life of women in Pars Special Economic Zone staffs based on their religious attitudes. Iranian journal of educational sociology. 2018;1(9):48-59. (Full Text in Persian)

18. Mozafarinia F, Shokravi FA, Heydarnia A. Relationship between spiritual health and happiness among students. Iranian Journal of Health Education and Health Promotion 2014;2:97-108. (Full Text in Persian)

19. Varea H, Askarizadeh G, Bagheri M. Comparing spiritual well-being, happiness, and general health among university and seminary students. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2017;3(3):55-67. (Full Text in Persian)

20. Alavi HR. Correlatives of happiness in the university students of Iran (a religious approach). Journal of Religion and Health. 2007;46(4):480-99.

21. Rizvi MAK, Hossain MZ. Relationship between religious belief and happiness: A systematic literature review. Journal of religion and health. 2017; 56(5): 1561-82.

22. Najafi Sani A, Hashemi Asl M, Golmakani N, Jafarnejad F. The Relationship between familiarity with Quran and religious activities with happiness in pregnant women. The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility. 2013;15(40):24-31. (Full Text in Persian)

23. Zakavi AA, Marzband R, Yousofpoor M. Investigating the Impact of Committing sins on Some Physical Illnesses and Explaining its Models Based on the Islamic Worldview. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2021;7(4):131-48. (Full Text in Persian).